

A high-angle photograph of a swimming pool with several swimmers in different lanes. The lanes are separated by blue and red lane lines. The water is clear blue, and the swimmers are creating splashes. The text is overlaid on the top half of the image.

STAATSSTEUN & SPORT

– WAT ZIJN DE SPELREGELS?

Antitrust
Alliance

AUTEURS

Marie Løvbjerg **Horten** [Denemarken]

Eric Janssen **DVAN Advocaten** [Nederland]

© juni, 2019 Antitrust Alliance

DISCLAIMER

De in deze brochure opgenomen informatie kan niet worden aangemerkt als een juridisch advies. ATA noch de auteurs zijn op enigerwijze aansprakelijk voor eventuele fouten of omissies die deze brochure onverhoopt bevat. De informatie die deze brochure bevat, wordt verschaft op een “*als het is*” basis. Volledigheid of nauwkeurigheid wordt op geen enkele wijze gegarandeerd.

INHOUD

- Staatssteun & sport: waarom is het actueel?.. 3
- Staatssteun: de basisregels..... 4
- Onderneming in de sportsector..... 5
- Sport en het effect op de tussenstaatse handel..... 6
- Verdieping
 - Sportaccommodaties..... 7
 - Sportclubs..... 8
 - Wedstrijden en toernooien..... 9
 - Breedtesport..... 10
- Wat kan ATA voor u doen?..... 11
- Lees verder..... 12

STAATSSTEUN & SPORT: WAAROM IS HET ACTUEEL?

VAN ZACHTE WETGEVING NAAR HARDE WETGEVING

Hoewel harde EU wetgeving al sinds het [Walrave-arrest](#) ook betrekking heeft op staatssteun in de sportsector, heeft de Europese Commissie (Commissie) lange tijd vertrouwd op zachte wetgeving. Tot op zekere hoogte leek de Commissie terughoudend om de staatssteunregels in de sportsector toe te passen.

De afgelopen jaren heeft de Commissie evenwel serieuze onderzoeken in de sportsector verricht. Zo startte de Commissie in 2013 procedures tegen zes Nederlandse gemeenten die betaald voetbalorganisaties (BVO) hadden gefinancierd [zaak [SA.33584](#)]. De procedures vielen in het voordeel van deze BVO's uit. Aan het eind van datzelfde jaar werden vier Spaanse BVO's onder de loep genomen [zaak [SA.29769](#)]. Deze zaken eindigden met negatieve besluiten, waardoor onrechtmatige staatssteun moest worden terugbetaald. Het hoger beroep in de zaak van Real Madrid is momenteel aanhangig bij het Europese Hof van Justitie (Hof). Als gevolg van het [Leipzig/Halle-arrest](#), zijn de Commissie en de nationale autoriteiten bovendien staatssteun met betrekking tot sportinfrastructuur gaan onderzoeken.

FOCUS OP ECONOMISCHE CONSEQUENTIES

In het algemeen zien we een serieus toegenomen aandacht voor staatssteun in de sportwereld. Het betreft hierbij voornamelijk zaken die betrekking hebben op het verlenen van steun in de vorm van leningen, sponsoring of het huren onder de marktwaarde van stadions, alsmede de publiekelijke financiering voor de bouw van dergelijke infrastructuur. De toegenomen aandacht kan veroorzaakt zijn door het feit dat onrechtmatige staatssteun vermeerderd met rente moet worden terugbetaald. Dit kan een begunstigde sportclub ruïneren.

STAATSSTEUN EN SPORT OP DIT MOMENT

In 2014 heeft de [Algemene groepsvrijstellingsverordening](#) (AGVV) nieuwe voorwaarden geïntroduceerd die het mogelijk maken om steun te verlenen ten behoeve van sportieve en multifunctionele recreatieve infrastructuren.

STAATSSTEUN: DE BASISREGELS

STAATSSTEUNTEST

Een maatregel kwalificeert als staatssteun indien:

- een of meer ondernemingen;
- een selectief economisch voordeel ontvangen;
- dat door de Staat wordt betaald of met staatsmiddelen wordt bekostigd;
- waardoor de concurrentie wordt of dreigt te worden verstoord; en
- de handel tussen lidstaten wordt beïnvloed.

DE MINIMIS

Onbelangrijke maatregelen die aan de [De minimis](#)-voorwaarden voldoen, worden geacht de handel tussen lidstaten niet te beïnvloeden. Als gevolg hiervan kwalificeren deze maatregelen niet als staatssteun.

TOELAATBAARHEID

Maatregelen die als staatssteun te kwalificeren, kunnen desalniettemin toelaatbaar zijn:

- [AGVV](#)
Steun ten behoeve van sport- en multifunctionele infrastructuur kan worden vrijgesteld, mits voldaan wordt aan de [AGVV](#)-voorwaarden.
- [INDIVIDUELE BEOORDELING](#)
De Commissie kan niet-vrijgestelde staatssteun per geval verenigbaar met de interne markt verklaren.

STAND-STILL

Steunmaatregelen die bij de Commissie gemeld moeten worden, mogen niet tenuitvoergelegd worden vóórdat de Commissie positief beslist heeft.

VERDIEPING: ONDERNEMING IN DE SPORTSECTOR

ONDERNEMING

Een onderneming is een entiteit die economische activiteiten verricht, ongeacht de manier waarop deze is gefinancierd. De juridische status onder nationaal recht is irrelevant. Sportfederaties, sportclubs, teams of zelfs individuele atleten kunnen daarom kwalificeren als onderneming, ervan uitgaande dat zij economische activiteiten ontplooiën – bijvoorbeeld door zich bezig te houden met de transfer van spelers en atleten, de verkoop van kaarten voor sportevenementen, de verkoop van uitzendrechten en het sluiten van sponsor- en advertentieovereenkomsten.

NIET-PROFESSIONELE GEBRUIKERS ALS ONDERNEMINGEN

De Commissie heeft verklaard dat niet-professionele gebruikers niet als onderneming in de zin van artikel 107 VWEU kunnen worden aangemerkt [zaak [SA.37109](#)]. Bovendien heeft de Commissie uiteengezet dat: *“Sportverenigingen [...] alleen als ondernemingen [worden] beschouwd voor zover zij een economische activiteit uitoefenen. In dit verband is de uitoefening van amateursport in verenigingen zonder winstoogmerk geen economische activiteit.”* [zaak [SA.43983](#)].

Het voorgaande laat onverlet dat een niet-professionele sportclub nog steeds een onderneming kan zijn. Dit is het geval als de club economische activiteiten ontplooit (bijvoorbeeld door een kantine te exploiteren, of door het verhuren van sportfaciliteiten). Waarschijnlijk zal steun aan deze clubs niet als staatssteun zijn te beschouwen, omdat de handel tussen lidstaten hiermee niet beïnvloed wordt [zaak [SA.38208](#)].

DE STAAT ALS ONDERNEMING

Wanneer (lokale) overheden of overheidsinstellingen economische activiteiten verrichten, kunnen ook zij als onderneming in de zin van de staatssteunregels worden beschouwd. Dat is onder andere het geval wanneer de overheid sportinfrastructuur bouwt en/of exploiteert. Een voorbeeld hiervan is de multifunctionele sportarena in de Duitse stad Jena [case [SA.35440](#)].

SPORT EN HET EFFECT OP DE TUSSENSTAATSE HANDEL

TUSSENSTAATSE HANDEL

Steun aan sportverenigingen of sportaccommodaties wordt alleen beheerst door het staatssteunrecht in het geval de steun invloed heeft op twee of meerdere lidstaten.

PROFESSIONELE SPORT

Wanneer staatsmiddelen worden gebruikt om een professioneel sportteam te bevoordelen, zal dergelijke steun al vrij snel de oneerlijke concurrentie kunnen vervalsen en de handel tussen de lidstaten kunnen beïnvloeden. Zo bleek dat steun, gegeven aan de Nederlandse voetbalclub MVV Maastricht, invloed had op de handel tussen lidstaten. Bij deze voetbalclub stonden immers meerdere Belgische spelers onder contract [zaak [SA.41612](#)]. Met betrekking tot de renovatie en aanzienlijke opwaardering van een zwembad in de Duitse stad Kochel am See, vond de Commissie dat de publieke financiering de handel tussen de lidstaten beïnvloede. Het gerenoveerde en verbeterde zwembad werd immers aantrekkelijk voor bezoekers uit het nabijgelegen Oostenrijk [zaak [SA.33045](#)]. Tot slot bleek de reddingssteun voor de Sloveense skimaker Elan Skis d.o.o. de handel tussen de lidstaten te beïnvloeden. Binnen de EU wordt er namelijk in skimateriaal gehandeld [zaak [SA. 26379](#)].

LOKALE SPORTVERENIGINGEN EN DE TUSSENSTAATSE HANDEL

Activiteiten met een lokale reikwijdte hebben geen effect op de tussenstaatse handel. De meest bekende zaak is het recreatiebad in de Duitse stad Dorsten. De publieke financiering van dit project had geen invloed op de handel tussen de lidstaten, aangezien het duidelijk was dat het zwembad geen bezoekers zou aantrekken uit andere lidstaten [zaak [N258/2000](#)]. Dezelfde motivering werd gebruikt met betrekking tot de publieke financiering van een sportkamp in de Duitse deelstaat Beieren [zaak [SA.43983](#)], een belastingvoordeel voor Engelse Golf Clubs [case [SA.38208](#)], het vernieuwen van de skiliften in het Griekse Sterea Ellada [zaak [SA.32737](#)] en overheidssteun aan lokale Deense fitnesscentra [zaak [SA. 37900](#)].

VERDIEPING: SPORTACCOMMODATIES

SPORTACCOMMODATIES EN STAATSSTEUN

In navolging van het [Leipzig/Halle-arrest](#) kan met betrekking tot sportinfrastructuur, op meerdere niveaus steun worden gegeven: de bouw, de exploitatie en het gebruik ervan. Daarbij dient elk niveau van financiering te voldoen aan de eisen van het staatssteunrecht. Deze toets is niet altijd makkelijk, onder andere omdat rekening moet worden gehouden kruissubsidiëring.

VOORBEELDEN

Het met publieke middelen financieren van het nationale voetbal stadion in de Slowaakse hoofdstad Bratislava werd aangemerkt als staatssteun. Na melding werd deze steun verenigbaar verklaard met de interne markt [zaak [SA. 46530](#)]. Een vergelijkbare besluit werd door de Commissie genomen ten aanzien van de Thialf IJsbaan in de Nederlandse stad Heerenveen [zaak [SA.37373](#)] en de steun ten behoeve van Vlaamse voetbalstadions [zaak [SA.37109](#)]. Aan de andere kant kan worden gewezen op de kwestie rond de Duitse racebaan Nurburgring. Hier oordeelde de Commissie dat de staatssteun terugbetaald moest worden [zaak [SA.31550](#)]. Deze zaak is momenteel aanhangig bij het Hof [zaak [T-373/15](#)].

AGVV

Steun die betrekking heeft op investeringen in en het exploiteren van sport- en multifunctionele recreatieaccommodaties kan verenigbaar zijn met de interne markt, mits de aan [AGVV](#)-voorwaarden wordt voldaan. Met name voor lokale overheden blijkt de AGVV een populair instrument om hun maatregelen staatssteunproof te maken. Een belangrijk impuls gaat uit van het besluit van de Commissie in de Duitse Kristalbäder zaak [zaak [SA.33045](#)]. Ook lezenswaardig is het besluit over de publieke financiering van het Nytt Stadion in de Deense stad Helsingør [zaak [SA.51414](#)].

VERDIEPING: SPORTCLUBS

SPORTCLUBS EN STAATSSTEUN

Niet elke professionele sportvereniging heeft een gefortuneerde eigenaar. Voor veel sportclubs is het dan ook lastig om de eindjes aan elkaar te knopen. Om die reden zoeken zij dan ook geregeld steun bij de Staat of lokale overheden.

VOORBEELDEN

De Spaanse hoofdstad Madrid paste een ingenieuze wijze van ondersteuning toe bij de voetbalclub Real Madrid. De bestemming van het sportcomplex werd namelijk veranderd van *‘enkel voor privégebruik’* naar *‘geschikt voor alle doeleinden’*. Het was overduidelijk dat de voetbalclub hiermee werd bevoordeeld. Toch vormde deze maatregel geen staatssteun, omdat die niet door de staat of met staatsmiddelen was bekostigd [zaak [P-2491/02](#)].

In 2010 *‘compenseerde’* de Nederlandse gemeente Nijmegen de professionele voetbalclub NEC voor het door de gemeente niet nakomen van een terugkooprecht. De Commissie merkte deze *‘compensatie’* aan als onrechtmatige staatssteun. Desalniettemin was de steun verenigbaar was met de interne markt. Volgens de Commissie vormde de steun namelijk herstructureringssteun die voldeed aan de voorwaarden genoemd in de Richtlijnen voor het behoud en herstructureren van niet-financiële ondernemingen in problemen (zaak [SA.41617](#)).

FINANCIAL FAIR-PLAY RULES

Teneinde een gelijk speelveld te creëren, introduceerde de UEFA de zogenoemde *‘Financial Fair-Play rules in professional football’*. Na onderzoek verklaarde de Commissie dat deze regels in overeenstemming zijn met de Europese staatssteunregels [[IP/12/264](#)]. De noodzaak voor de Financial Fair-play Rules wordt onderstreept door de creatieve wijze waarop (lokale) overheden professionele voetbalclubs in Spanje en in Nederland hebben ondersteund. Deze ondersteuning varieerde van het verstrekken van bankgaranties, het kwijtschelden van schulden, het verkopen en terughuren van sportcomplexen tot het bieden van belastingvoordelen [zaken [SA.33584](#) en [SA.29769](#)]. Momenteel is de zaak omtrent Real Madrid nog aanhangig bij het Hof [[T-791/16](#)].

VERDIEPING: WEDSTRIJDEN EN TOERNOOIEN

SPORTWEDSTRIJDEN EN TOERNOOIEN

Wedstrijden en toernooien kunnen bij uitstek worden aangemerkt als economische activiteiten. Het is immers heel gebruikelijk dat toeschouwers betalen voor toegang. In sommige gevallen gaat er veel geld in om. Gedacht kan worden aan de Olympische Spelen, Wimbledon en de Grandprix van Monaco. Echter ook lokale wedstrijden en toernooien kunnen internationale aandacht genereren. En wat te denken van de verkoop van televisierechten?

VOORBEELDEN

De Commissie droeg Frankrijk op belasting te heffen op entreekaartjes voor wedstrijden en andere sportevenementen welke niet onder de entertainmentbelasting vielen. In een reactie op deze interventie voerde Frankrijk een verlaagd BTW tarief van 5% in op dergelijke kaartjes [[memo/14/470](#)]. In de situatie met betrekking tot de bouw en renovatie van negen voetbalstadions in het kader van het EK voetbal was de Commissie minder streng. Hierbij constateerde zij dat de publieke steun verenigbaar was met de interne markt [zaak [SA.35501](#)] [[IP/13/1288](#)]. Min of meer dezelfde motivering werd gebruikt in de zaak waarbij Finland de bouw van de Tampere Arena met publieke middelen financierde [zaak [SA.47683](#)].

Tot slot bleken de Denen erg inventief in de wijze waarop zij de paardenracesector financierde. Ondernemingen in deze sector zouden een gedeelte van de opbrengst van door de staat gecontroleerde paardensportweddenshappen krijgen. Dit voornemen kon eveneens op de goedkeuring van de Commissie rekenen [zaak [SA. 48604](#)].

VERDIEPING: BREEDTESPORT

BREEDTESPORT

In 2007 onderstreepte de Commissie het belang van amateursporten in haar [Witboek Sport](#). De Commissie liet hiermee zien te begrijpen hoe belangrijk publiek geld is voor amateursporten. Bovendien gaf de Commissie aan zelfs voorstander te zijn van dergelijke steun, op de voorwaarde dat deze steun wordt verleend in overeenstemming met onder andere de staatssteunregels.

VOORBEELDEN

Een richtinggevend besluit betrof het Franse subsidieprogramma voor professionele sportclubs. Omdat het was opgezet met als doel onderwijs en basis training te ondersteunen, werd het niet aangemerkt als staatssteun [zaak [N 118/00](#)] [[IP/01/599](#)]. Een min of meer vergelijkbare motivering werd toegepast ten aanzien van de steun voor lokale Deense sportverenigingen [zaak [SA. 37900](#)]. Een ander voorbeeld is het Hongaarse sportsubsidieprogramma. Het werd aangemerkt als staatssteun, maar bleek verenigbaar met de interne markt [zaak [SA.31722](#)] [[IP/11/1322](#)].

Dat betaalbare amateursport van publiek belang is en zelfs kan worden aangemerkt als een economische activiteit van algemeen belang, laat de Tsjechische steun voor non-profit sportfaciliteiten zien [zaak [SA. 33575](#)] , bij de rechter in stand gebleven [[T- 693/14](#)] en de Duitse financiering van klimwandhallen [zaak [SA. 33952](#)] eveneens bij de rechter in stand gebleven [[T-162/13](#)]. Beide zaken tonen bovendien aan dat artikel 165 VWEU, waarin staat dat de EU bijdraagt *“tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie”*, geen loze belofte is.

WAT KAN ATA VOOR U BETEKENEN?

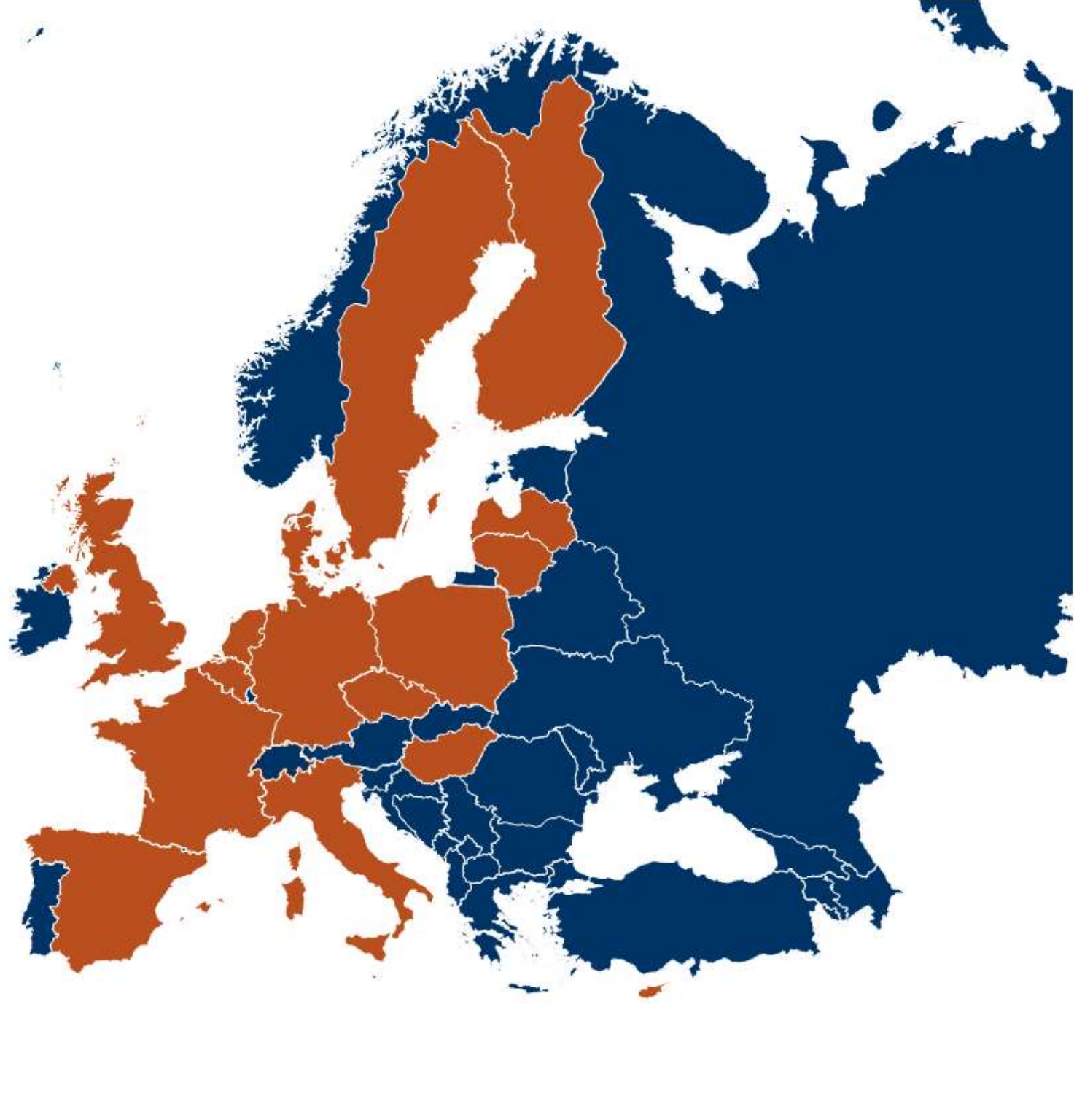
ATA

De Antitrust Alliance is een netwerk van advocatenkantoren in Europa. Het netwerk brengt kennis en bronnen van onafhankelijke, gespecialiseerde mededingingskantoren samen, teneinde cliënten te voorzien van advies omtrent het staatssteunrecht.

Bezoek voor meer informatie onze [website](#).

LEDEN EN CONTACTINFORMATIE

België	Altius
Cyprus	Chrysses Demetriades & Co
Tsjechië	Pierstone
Denemarken	Horten
Finland	Waselius & Wist
Frankrijk	Grall & Associés
Duitsland	Arnecke Sibeth
Hongarije	SBGK Patent and Law Offices
Letland	Tark Grunte Sutkiene
Litouwen	Tark Grunte Sutkiene
Nederland	DVAN Advocaten
Polen	Wardyński & Partners
Spanje	Lupicinio International Law Firm
Zweden	Danowsky & Partners
Italië	Rucellai & Raffaelli
UK	Charles Russell Speechlys

LEES VERDER

BELGIË

[State aid and football stadiums: A Belgian case](#)

CYPRUS

[CYPRUS – €30 mln aid for the construction of a new football stadium in Limassol for the benefit of the three local teams playing in the main football league](#)

DENEMARKEN

[Public funds to local fitness centres are not state aid](#)

FRANKRIJK

[Public support for the construction and renovation of nine stadiums in order to host the UEFA EURO Championship in 2016](#)

DUITSLAND

[Kristall Bäder AG – Investment aid to upgrade a local swimming pool](#)

HONGARIJE

[State Aid and Sports – The tax benefit scheme in the Hungarian sport sector](#)

NEDERLAND

[State aid and the state as private creditor: The Vitesse case](#)

POLEN

[State aid and the construction of a congress and sports centre: the Katowice International Congress Centre case](#)

SPANJE

[Real Madrid and other Spanish clubs: State aid](#)

ZWEDEN

[Uppsala Arena project](#)

UK

[Alleged State aid to Glenmore Lodge](#)